

BRATRSKÁ ZPOVĚĎ A ODPUŠTĚNÍ

Dietrich Bonhoeffer

D. Bonhoeffer (nar. 1906) působil jako evangelický teolog na berlínské univerzitě. 1935 převzal vedení kazatelského semináře Vyznávající církve, která vznikla v odporu k slabému postoji církevní reprezentace vůči nacistickému režimu. Následující vybrané úvahy jsou podloženy zkušeností z doby působení v tom semináři. Považoval za věc svého svědomí účastnit se politického odporu proti režimu, byl 1943 zatčen a ve vazbě napsal tváří v tvář očekávané smrti hluboké meditace, vydané pod titulem *Widerstand und Ergebung* (Odpor a odevzdání). Popravili ho 9. dubna 1945 v koncentračním táboře Flossenbürg.

Samota se zlem

Kdo zůstává se svým zlem sám, zůstává docela sám. Může se stát, že křesťané navzdory společné pobožnosti, společné modlitbě, navzdory všemu společenství ve službě zůstávají osamoceni. Definitivní průlom ke společenství se neuskuteční, protože sice jsou ve společenství jako věřící, jako zbožní, ale ne jako nezbožní, jako hříšníci. Zbožné společenství totiž nikomu nedovolí být hříšníkem. Proto musí každý skrývat svůj hřích před sebou i před společenstvím. Nesmíme být hříšníky.

Je však milost evangelia, zbožným tak těžko pochopitelná, že nás staví do pravdy a říká: Jsi hříšník, velký neuzdravitelný hříšník, a jako takový teď jdi k svému Bohu, který tě miluje. On tě chce takového, jak právě jsi, nechce od tebe něco, obět, dílo, nýbrž chce jenom tebe. „Dej mi, synu, své srdce“ (Př 23,26). Bůh k tobě přišel, aby obšťastnil hříšníka. Raduj se! Tato zvěst je osvobození pravdou. Před Bohem se nemůžeš skrýt. Před ním nic nepomáhá maska, kterou nosíš před lidmi. On tě chce vidět, jaký jsi a chce ti být milostiv. Už nepotřebuješ obelhávat sebe a svého bratra, jako bys byl bez hříchu. Smíš být hříšníkem a děkuj za to Bohu. On miluje hříšníky, ale nenávidí hřích.

Proniknutí k společenství

Hřích chce být s člověkem sám. Odtahuje ho od společenství. Čím je člověk osamělejší, tím pustošivější se stává moc hříchu vůči němu a naopak: čím hlouběji mu propadne, tím beznadějnější je samota. Hřích chce zůstat nepoznán. Utíká před světlem. Ve tmě nevysloveného otravuje celou bytost člověka. A to se může stát i uprostřed zbožného společenství. Ve zpovědi pronikne světlo evangelia do temnoty a uzavřenosti srdce. Hřích musí na světlo. Nevyslovené se otevřeně řekne a vyzná. Všechno tajné a skryté se teď dostane ven. Stojí to tvrdý boj, než hřích přejde přes rty při vyznání. Ale Bůh rozráží bronzová vrata a láme železné závory (Žl 107,16). Děje-li se vyznání hříchů před tváří křesťanského bratra, padá poslední pevnost sebeospravedlnění. Hříšník se vzdává, vydává všechno zlé ze sebe, dává své srdce Bohu a dochází odpuštění všeho svého hříchu ve společenství Ježíše Krista a bratra.

Proniknutí ke kříži

Kořen všeho hříchu je pýcha, superbia. Já chci být pro sebe, já mám právo na sebe, na svou nenávist a na svou vášeň, na svůj život a na svou smrt. Pýcha rozpaluje ducha i tělo, neboť člověk právě ve svém zle chce být jako bůh. Zpověď před bratrem je nejhlubší pokoření, bolí, umenšuje, sráží strašlivě pýchu. Stát před bratrem jako hříšník je sotva snesitelná potupa. Při vyznání konkrétních hříchů umírá starý člověk v bolestech potupné smrti před zraky bratra. Protože je toto pokoření tak velké, říkáme si znovu a znovu, že se můžeme vyhnout zpovědi před bratrem. Naše oči jsou tak zaslepené, že už nevidí příslib a slávu takového pokoření. Byl to přece sám Ježíš Kristus, kdo vytrpěl místo nás potupnou smrt hříšníka docela veřejně. Nestyděl se za to, že byl za nás ukřižován jako zločinec. Právě společenství s Kristem nás uvádí do potupného umírání zpovědí, abychom měli opravdu podíl na jeho kříži. Jeho kříž ničí každou pýchu.

Proniknutí k jistotě

Čím to je, že je pro nás vyznání hříchů před Bohem lehčí než před bratrem? Bůh je svatý a bez hříchu, je to spravedlivý soudce špatnosti a nepřítel vší neposlušnosti. Zato bratr je hříšný jako my a zná noc tajného hříchu z vlastní zkušenosti. Neměla by nám cesta k bratru připadat lehčí než k spravedlivému Bohu? Je-li to u nás jinak, musíme se ptát, zdali jsme se svým vyznáním před Bohem často sami neklamali, zdali jsme spíše sami sobě nevyznali hříchy a sami si je také neodpustili. A není důvod našich četných opětých pádů a chabost naší křesťanské poslušnosti právě v tom, že žijeme ze samoodpuštění místo ze skutečného odpuštění svých hříchů? Samoodpuštění nevede nikdy k rozchodu s hříchem, to dokáže jen soudící a omilostňující slovo samého Boha. Co nám zde dá jistotu, že jsme při vyznání a odpuštění hříchů nejednali sami se sebou, ale s živým Bohem? Tuto jistotu nám dává Bůh skrze bratra. Bratr rozráží kruh sebeklamu. Kdo vyznává hříchy před bratrem, ten ví, že už není sám u sebe, ten prožívá skrze skutečnost druhého přítomnost Boha.

Zkušenost kříže, ne života

I nejzkušenější znalec lidí ví nekonečně méně o lidském srdci než nejprostší křesťan, který žije pod Ježíšovým křížem. Ani největší psychologický vhled, nadání a zkušenost nedokáže pochopit jednu věc: co je to hřích. Ví o nouzi, slabosti a selhání, ale nezná bezbožnost člověka. Proto také neví, že člověk hyne jenom svým hříchem, a že jenom odpuštěním může být spasen. To ví pouze křesťan. Před psychologem smím být jen nemocný, před bratrem smím být hříšník. Psycholog musí nejprve prozkoumat srdce a přece nenajde nejhlubší důvod. Křesťanský bratr ví: teď ke mně přichází hříšník jako já, bezbožný, který se chce zpovídat. Psycholog mě vidí, jako by žádný Bůh nebyl, bratr mě vidí před soudícím a milosrdným Bohem v kříži Ježíše Krista. Nechybí nám psychologické znalosti, ale láska k ukřižovanému Ježíši, jsme-li tak ubozí a neschopní ohledně bratrské zpovědi. V denním vážném styku s Kristovým křížem se vytrácí z křesťana duch lidského souzení a slabošských ohledů, dostává ducha božské vážnosti a božské lásky.

Gemeinsames Leben, München 1979, 95–103

Teologické texty, samizdatové číslo 8, strana 38–39.